

9. Klaas Kan Kzn. en zijn voorouders

Tot nu toe hebben we bij het vertellen van de geschiedenis van deze familie Kan een chronologische volgorde aangehouden. Eerst het tijdvak rond 1700, daarna de achttiende eeuw met een extra hoofdstuk over de schoolmeesters en vervolgens de negentiende eeuw. Logischerwijs zou nu een hoofdstuk over de twintigste eeuw moeten volgen.

Dat stellen we echter even uit, om plaats te maken voor een persoonlijk verslag. Klaas Kan Kzn. (1880-1946) beschreef namelijk de familiegeschiedenis vanaf zijn overgrootvader Klaas, kleinzoon van Jan Kan en Jopje Trommels, tot en met de jeugd van zijn eigen kinderen (Klaas 1906, Willem 1910 en Maria Geertruida 1915). Bovendien laten we in het volgende hoofdstuk de geschiedenis volgen van Kan's Heipalenhandel, een bedrijf dat, zoals we in de herinneringen van Klaas zullen zien, jarenlang onder zijn leiding stond. Ook in het hoofdstuk over de twintigste eeuw, waarmee we na een interval van de twee genoemde hoofdstukken de chronologische volgorde hervatten, zullen we nog een aantal malen de herinneringen van Klaas tegenkomen.

Klaas was, hoewel hij waarschijnlijk zelf de laatste was om dat zo te noemen, een markante figuur in Zaandam. Hij werd in 1923 lid van de gemeenteraad voor de Antirevolutionaire partij en in datzelfde jaar ook wethouder van openbare werken. Vanwege die laatste functie had hij ook zitting in de besturen van vele organisaties waaronder bijvoorbeeld de brandweer. In het beeldarchief van de Gemeente Zaanstad vinden we hem terug op diverse foto's, genomen tijdens toespraken, bij feestelijke openingen en andere plechtigheden.

Zoals gezegd beschreef Klaas Kan zijn voorouders in een uitgebreid boekwerk. We laten hem verder zelf aan het woord over zijn overgrootvader, grootvader, vader en zijn eigen leven.

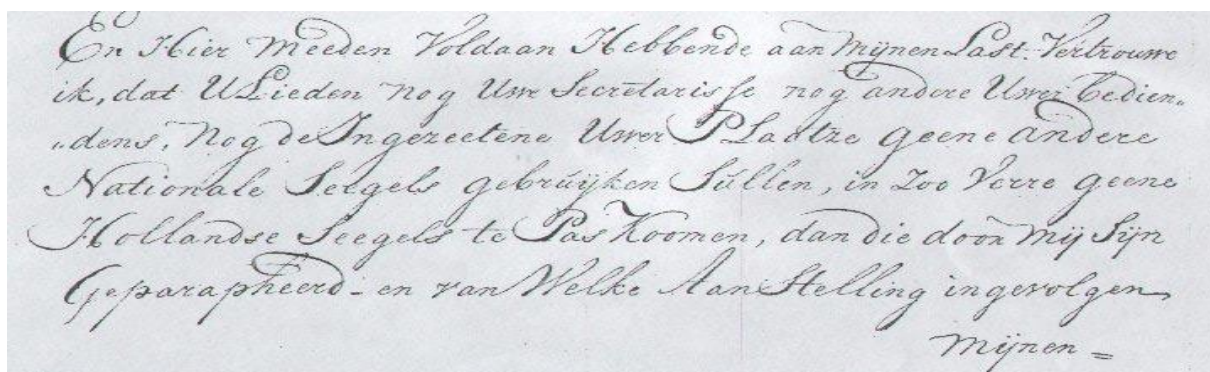
(De door Klaas gebruikte spelling is gehandhaafd)

Klaas Kan Dz. 1770-1848

Klaas Kan, geboren 15 Maart 1770 is 12 Juli 1793 gehuwd met Jobbe Zwaardemaker. Deze Klaas Kan was van beroep boekhouder, in betrekking bij de firma Engel van de Stadt & Zonen, houthandel op het Zilverpad. (De tegenwoordige Ged. Gracht). Bekwaam in zijn vak, had hij daarbij een buitengewoon mooi handschrift.

Klaas was zeker bekwaam in zijn vak. Zijn baas, Engel van de Stadt, vertrouwde hem kennelijk volledig want hij ging in 1810 naar de notaris om Klaas, *"te conditueeren en magtig te maken specialijk om in zijn heer comparants naam van het keizerlijk postkantoor gevestigd te Zaandam af te halen en over te nemen alle zodanige gerecommandeerde of aangetekende brieven, pakketten en wat van dien aard is"*.

Stond ook bekend als een kunstenaar in het schaatsenrijden. Hij woonde Westzijde 445 (oude nummering). Vermoedelijk is dit geweest in de omgeving waar nu de gasfabriek is. In elk geval was het aan de Westzijde van de straat.

Klaas had inderdaad een prachtig handschrift. (Fragment uit een brief waarin Klaas mededeelt dat hij, als boekhouder, gerechtigd is een bepaald zegel te gebruiken.)

Dirk Kan Kz. 1802—1879

Mijn grootvader. Het verleden is dus wat minder ver. Toch weet ik van mijn grootouders alleen door overlevering. Zij allen, zowel van vaders als van moeders zijde waren reeds gestorven voor mijn geboorte. Van wat bekend is, moge dan hier eenige herinneringen volgen:

Hij trouwde te Zaandam, 23 Augustus 1829 met Aagje Eijdenberg, eveneens geboren te Zaandam, 26 Augustus 1804. Uit het huwelijk van Dirk Kan en Aagje Eijdenberg zijn twee dochters geboren, Cornelia en Jobje. Dan na een gelukkige echtverbintenis van 5 jaar is de echtgenoot komen te overlijden. Op 28 Februari 1836 is Dirk Kan voor de tweede maal gehuwd met Taijk Aukes Zeilemaker, afkomstig het laatst van Barsingerhorn en daarna wonende bij haar ouders Volkert Aukes Zeilemaker en Maartje Saaf. Grootvader Dirk Kan woonde op het Blauwepad in een flink houten huis, wat men in die dagen zou aanduiden als een burgerwoonhuis. Het was waar nu nog het eigendom der familie is, Blauwepad 40-46. De bestrating van het Blauwepad was ongeveer 2½ à 3 M. breed. Dit woonhuis nu was aan de straatzijde verdeeld in 2 kamers en daarachter keuken en slaapkamer. Aan de westkant was nog een apart gebouwtje dat in verbinding stond met de woning. Deze kamer had de naam van "het luchthuis", een kamer, die als woonkamer het meest in aanmerking kwam. Niet slechts omdat het een ruim en frisch vertrek was, maar ook om het mooie en ruime uitzicht dat men daar had. Oostwaarts had men uitzicht op een groot deel van de Westzijde, Noord en Noord-westwaarts op weilanden, waarop een groot aantal molens was gezaaid, wat tesamen een mooi landschap bood. Later is dit verre uitzicht beperkt door de aanleg van spoorbanen, de spoorweg naar Alkmaar en Enkhuizen.

Bewesten de woning van grootvader Kan was de scheepswerf. Een flinke schuur met de daarbij behorende hellingen. Echter alleen ingericht voor klein bedrijf, als zeilschuiten, boerenplatten, jollen, vletten en schuiten. Meestal schepen in gebruik bij de molens. En wanneer het bedrijf in den winter geen genoegzaam werk gaf, dan hield men zich bezig met het vervaardigen van diverse huishoudelijke artikelen als tafels, stoven, trappen, kasten enz. Uit het

tweede huwelijk van grootvader Kan is één zoon geboren op 21 September 1841, genaamd Klaas. Het gezin bestond toen uit vijf personen, die met elkander in de beste harmonie leefden. Ook kwam daar veel op bezoek "Oom Piet", een oom, die woonde in de Peperstraat in Spitsbergen. Een der dochters "Jobje" was een bekwaam costumnaaister en had verschillende connecties bij "de groote lui", waar zij om haar werk zeer gezocht was.

In Januari 1874 is grootmoeder Kan-Zeilemaker overleden. Kort daarop is het bedrijf van scheepstimmerman er aan gegeven en is de familie verhuisd naar het Bouwmanpad, in het huis dat eerst bewoond is door den zoon Klaas. Aldaar is in Juli 1879 grootvader Kan overleden en enkele jaren later is daar een van de beide zusters "tante Kee" ook gestorven. De overgebleven dochter heeft hier gewoond tot omstreeks 1890, toen voor haar een nieuwe woning is gebouwd, het huis nu Westzijde 123. Deze tante, tante Jobje, een oude vrijster, was een buitengewoon lief mensch, waarmee wij als kinderen met al onze zorgen konden heen gaan, want Tante hielp en wist voor alles een gelukkige oplossing. Wij denken nog altijd aan haar als een hartelijk en gul, meelevend familielid, met wie al de leden onzer familie even prettig saamleefden. Zij heeft een hooge leeftijd bereikt, was 86 jaar toen zij overleed.

Klaas Kan Dz. 1841— 1919

Klaas Kan Dz. werd geboren 21 September 1841, groeide voorspoedig op en bezocht later de Bakkerschool aan het Franschepad. In die dagen werd er aan onderwijs niet zoo heel veel gedaan. Men moest al bestemd zijn voor een academische opleiding, doch anders was men volleerd indien men een 6-jarige school was doorlopen. En lang niet alle leerlingen brachten het tot de 5e of 6e klasse. Velen verlieten eerder de school. Leerplicht bestond in die dagen niet. Na het verlaten van de school moest een keuze worden gedaan voor een of ander ambacht. Voor het vak van zijn vader (scheepstimmerman) had Klaas geen liefhebberij. Trouwens, in die dagen was dit bedrijf aan de Zaan niet meer loonend. Van de oude glorie was maar heel weinig overgebleven. En zoo

Maartje Verlaan

viel de keuze voor een opleiding als timmerman. Het gewone vak van huizenbouw en alles wat daaraan verwant was. De jonge gezelschap kwam als "krullenjongen" in dienst bij den heer Meyer, Mr. Timmerman, op het Zonnewijzerspad, nu de Reigerstraat, om later een baan te vinden als jong gezelschap bij de firma W.Verlaan & Zn. op het Prinsenpad. Hier is K.Kan werkzaam geweest tot 1861, toen hij zich zelfstandig is gaan vestigen als Mr.Timmerman. Om zich als patroon te vestigen was het noodig te beschikken over een goede plaats, waar het bedrijf kon worden uitgeoefend. Hiervoor nu werd aangekocht een terrein aan de Westzijde begrensd door het Bouwmanpad en ten Noorden door het Kauwerspad. Omstreeks 1870 is aan de Westkant van het terrein een

huis gebouwd voor de patroon, die zich eenige jaren te voren had verloofd met de jongste dochter van zijn laatste patroon, met Maartje Verlaan. In September 1871 is dit huwelijk voltrokken.

Omstreeks 1877 kocht mijn vader een terrein aan de Zuidzijde van het Bouwmanpad en bouwde daarop een woon- en winkelhuis. In de winkel werden verkocht allerlei houten huishoudelijke artikelen als kasten, tafels, trappen, vogelkooien, potlepels enz. enz. Naast het huis (hieronder links op de foto) was een terrein waarop een 20tal wagens waren gestationeerd om te verhuren.

<p>pelbussen, enz. zonder lasen. g en voorkoming van rgissingen bij het aanslisselen van riemschij- nz, enz. nauwkeurige afwer- (15)</p>	<p>Editiën van de Bazar 6 nummers / 1.— 6 " met 6 gekl. platen . . . 1.50 6 " " 3 geknipte patronen . . 1.50 6 " " 6 gekl. pl. en 3 gekn. p. 2.— Bij AL DEZE EDITIËN kan men tegen verhooging van / 0.50 het Tijdschrift voor Praktis Handwerken bestellen. Bij toezending van postwissel plaatse men daarop duidelijk welke editie men verlangt.</p>	<p><i>Koog—Zaandam.</i> Beatekken zijn tegen / 0.25 verkrijgbaar bij den Secretaris des polders te Zaandijk. ZAANDAM, 5 December 1890. Dijkgraaf en Heemraden voornoemd. CORN. CORVER VAN WESSEM. De Secretaris. J. VREDENDUIN Pr.</p>
<p>nu de tijd IEL, in orde te later omleggen van nieuwe nieuw vernikkelen enz. uw Rijwiel bij eersteplaats van Stoomtogen Zaandijk, tevens aanbevolen tot alles wat tot het vak</p>	<p>WAGENS TE KOOP en TE HUUR bij Zaandam, F 393. K. KAN Dz. Tegen zeer lage Premieën aan de Brandverzekering-Maatschappij, NEERLANDIA, Assurantien.</p>	<p>C. SCHIPPER, bloemkweeker te Zaandijk, houdt zich aanbevelen voor de levering van Makart-Bouquetten. Vette Edammer Kaas Messenklevers</p>

Advertentie in de Zaanlander (1892): verkoop en verhuur van karren door K.Kan Dz.

Mijn vader was van nature kalm en rustig en daarbij zeer bescheiden. Geen redenaar, maar in zijn oordeel wel overwogen. Vandaar, dat hij voor velerlei dingen in het Kerkelijk en Openbare leven werd aangezocht. Zoo was hij vele jaren diaken van de Gereformeerde Kerk, was medeoprichter van de Zaanlandsche Vereeniging van Verhuurders van Woningen en gedurende 33 jaren daarna voorzitter-penningmeester. Was medeoprichter in 1878 van de begrafenisbond Jozef en tot zijn overlijden in 1919 daarvan Bestuurslid, was ruim 20 jaar lid van het Burgerlijk Armbestuur en was op enkele maanden na 50 jaar verbonden aan de Zaandamsche Brandweer als Commandeur, waarvan

hij is uitgetreden bij de algeheele reorganisatie, toen de handspuiten werden vervangen door motorspuiten.

En eindelijk nog: mijn vader was lichamelijk zwaar gebouwd, droeg, naar de mode van zijn tijd, als patroon dagelijks een gekleede jas met een zijden pet en ging Zondags getrouw ter kerk en dan met de beste gekleede jas en hoge zijden hoed. Ook al was het nog zoo koud, een overjas droeg hij nooit. Hij bezat wel een flinke winterjas, maar toen die éénmaal was gedragen, heeft deze nooit meer dienst behoeven doen. Heeft wel 20 jaar keurig netjes in de kast gehangen.

K.Kan Dzn als lid van het burgerlijk armbestuur, staande 2e van links (1914).

K.Kan Kzn. Geboren 1880

Naar de volgorde van dit geschrift zal nu iets moeten volgen van mijzelf. Natuurlijk ben je daarvan het beste ingelicht. Evenwel gaat het er niet om een levensbeschrijving te geven, doch is de bedoeling om eenige heel gewone dingen op te teekenen, waarvoor nog eenige belangstelling kan zijn.

Onderwijs heb ik genoten in de school aan de Bootenmakersstraat, toen de grootste Christelijke school alhier, waar de oude heer Korfker hoofd der school was. In die dagen was het zoo, dat als een leerling met goed gevolg de 6

klassen van de school had doorlopen, dan was de schoolopleiding voltooid en was je klaar om voor de praktijk van het leven te worden afgeleverd. Toch heb ik na de gewone school te hebben doorlopen nog eenigen tijd de school van den Heer Labruyère bezocht, om daar speciaal onderwijs te ontvangen in de Fransche taal. Met nog privaat-les in boekhouden was mijn opleiding voltooid en ging het er om hier of daar een plaatsje te veroveren op een of ander handelskantoor, iets wat wel tijd werd, wanneer je de leeftijd van 13 jaar al hebt bereikt.

En zoo kwam ik terecht op het kantoor van de Papierhandel en Stoomzakkenplakkerij van de firma

Bakker & Zonen, waar ik 2½ jaar met veel genoegen heb gewerkt. Met mijn vier patroons kon ik heel best opschieten en mijn salaris was lang niet slecht. Ik verdiende één gulden per week. Dat heeft geduurd tot December 1896, toen mijn vader had besloten om voort te zetten de handel in Heipalen van wijlen mijn Oom Dirk Verlaan. In de toekomst zou daar mijn werkkring zijn.

Inmiddels komt er weer een aansluiting met een andere Zaansche familie, toen ik mij verloofde met Antje Offenbergh, de tweede dochter van den Heer Willem Offenbergh. In 1905 deed mijn vader aan mij over voor de som van f.1500.- de woning Westzijde 127, destijds gevestigd een barbierszaak. De man die er woonde, was al op jaren en was niet meer in staat om zijn bedrijf

voort te zetten. Het was een voor enkele jaren nieuw gebouwd huis van hout. Dit huis is geheel omgebouwd. Een nieuwe steenen pui kwam er in en het werd van binnen keurig netjes ingericht. Dit was onze eerste woning, die wij betrokken, toen wij op 9 November 1905 in het huwelijk waren getreden.

Onze eerste woning was niet groot, maar was keurig netjes en gezellig ingericht, iets waar geheel de eer van toekwam aan mijn vrouw, die al enkele jaren tevoren was gaan zorgen en die met bescheiden middelen zoo heel veel wist te bereiken.

Dan werd op 15 October 1906 onze eerste zoon geboren, die naar zijn grootvader Klaas werd genoemd. Op 19 November 1910 werd onze tweede zoon daar geboren, naar de andere grootvader Willem geheeten. In perceel Westzijde 127 hebben we gewoond tot 1914. Het huis was nu met twee kinderen wat klein en nu was het Westzijde 123, dat voor ons werd omgebouwd. Dit huis was eigendom van mijn vader. We betrokken dit huis enkele weken voor het uitbreken van de oorlog in 1914. En op 10 Maart 1915 werd daar geboren onze dochter Maria Geertruida, zoo genoemd naar haar beide grootmoeders.

Op 6-jarigen leeftijd werd onze oudste zoon ingeschreven als leerling van school Ooievaarstraat. De leerling ging met genoegen naar school en de onderwijzeres was best tevreden. Nadat de eerste 7 klassen van deze school waren doorgelopen, waarbij wel was gebleken, dat lust en liefde voor verdere studie aanwezig waren, kwam hij op het Gemeentelijk Lyceum om, nadat hij daar met goed gevolg het eindexamen had gedaan, zijn studie voort te zetten aan de Gemeentelijke Universiteit in Amsterdam. Altijd was het zijn keuze geweest om arts te worden. In November 1932 werd hij bevorderd tot Med. Doct. Arts. In Januari 1933 werd het huwelijk voltrokken tusschen K.Kan Kzn. en Wilhelmina Johanna Kuyper uit Hilversum, kerkelijk ingezegend door een oom van de bruid, Ds. R.Kuyper van Kralingen. Enkele dagen later vestigde mijn zoon zich als arts te Eindhoven, waar hij reeds spoedig zich mocht verheugen in een drukke praktijk.

Onze tweede zoon Willem had minder liefhebberij voor het schoolonderwijs. Liefhebberij om te leren, speciaal taalstudie, kwam op lateren leeftijd. Na de 9 klassen van de M.U.L.O. te hebben doorlopen kwam hij in de leer bij de

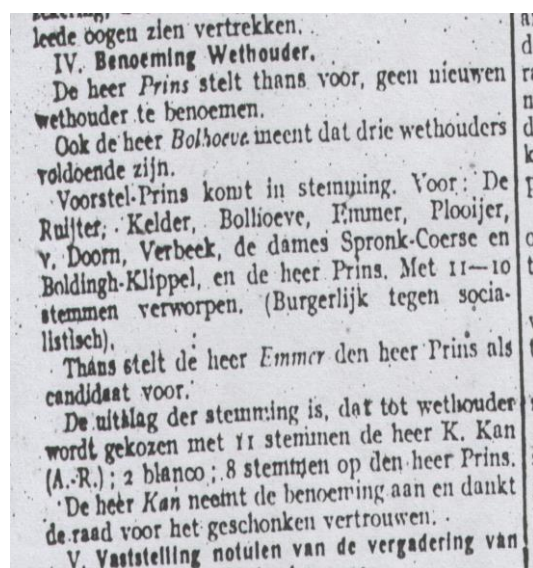
Houthandel Hartog Vlek & Co, om daarna in 1928 zijn entré te doen in onze eigen zaak van Handel in Heipalen enz. In Mei 1936 werd in de Kerk Stationsstraat kerkelijk het huwelijk ingezegend door Ds. P.v.Dijk tusschen

Willem Kan en Joséfa Crützen. Het jonge paar betrok de woning Gedempte Gracht no. 72.

Onze dochter Maria Geertruida Kan heeft ook eerst de school Ooievaarsstraat bezocht en is, na daar de eerste 6 klassen te hebben doorlopen, overgegaan naar de 3-jarige H.B.S. Toen zij met goed gevolg het eindexamen had gedaan, heeft zij zich bekwaamd voor apothekers-assistente en is als zoodanig een paar jaar werkzaam geweest bij apotheker Romijn, Westzijde hoek Parkstraat. Het huwelijk tusschen Hendrik Willem Felderhof en Maria Geertruida Kan is in Juni 1918 voltrokken, waarvan de Kerkelijke inzegening ook was in de Kerk Stationsstraat door Ds. R.J.v.d.Meulen.

Van verschillende functies in het kerkelijk en openbare leven heb ik voldoende mijn aandeel gehad. In 1906 werd ik gekozen tot lid van het bestuur der Vereeniging voor Lager Onderwijs (school Bootenmakersstraat in 1909 vereenigd met school Vinkenstraat) van welke vereeniging een jaar of twaalf secretaris. Toen in 1909 mijn vader zich terug trok als diaken, werd ik in zijn plaats gekozen. Tot 1924 heb ik als zoodanig dienst mogen doen. In 1914 volgde ik mijn vader op als Voorzitter van de Vereeniging van Verhuurders van Woningen alhier, dus nu reeds 30 jaar daaraan verbonden. Toen ik 25 jaar voorzitter van deze vereeniging was, werd mij aangeboden een Oud-Zaansche woning in zilver. In 1920 werd ik, na het overlijden van mijn vader, gekozen als bestuurslid van de Begrafenisbond Jozef en ben al meerdere jaren voorzitter. In September 1923 was mijn installatie als lid van de Gemeenteraad en in October van datzelfde jaar als Wethouder (van Openbare Werken) van Zaandam (tot september 1939, nk).

Bericht uit de Zaanlander over de benoeming van Klaas Kan tot wethouder.

Met de zorgen voor het bedrijf gaf de vervulling van al die bijbetrekkingen ruimschoots gelegenheid om er voor te zorgen, dat een mensch zich niet behoefde te vervelen. Integendeel, vaak wel lange dagen maken moest om alles behoorlijk te verzorgen. En hierbij gaat spreken het grote aandeel wat mijn vrouw heeft gehad in allerlei levenszorgen. Die met verstand en groote ijver haar huishouden heeft bestierd, die leeft in trouwe zorg voor haar gezin en altijd een groote verantwoordelijkheid heeft gehad voor de opvoeding en het welzijn van haar kinderen.

Dan in 1941 komt er een geduchte tegenslag als het op uitdrukkelijk medisch advies noodig blijkt om vele dingen te laten varen en om wat rustiger te gaan leven.

K.Kan Kzn, vooraan tweede van rechts (1924).

Tot zover het verhaal van Klaas Kan. Hij overleed in 1946 en Zaandam eerde zijn wethouder door een straat naar hem te noemen en hem het ereburgerschap van de stad te verlenen.

De Klaas Kanstraat in het centrum van Zaandam.